

การสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาใช้ ในการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่

A Synthesis of Buddhist Principle for Using in a New Normal Life

ประเวช วัฒนาแก้ว¹, สิริพร ครองชีพ², คลทรรณรัตน์ ดิษบรรจง³ และ สุรชัย พุดชู^{4*}

Pravech Vathakaew¹, Siriporn Krongship²

Kontarnrat Disbanjong³, and Surachai Phutchu^{4*}

คณะศาสนาและปรัชญา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย^{1,2,3,4}

Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Thailand^{1,2,3,4}

*Corresponding Author E-mail: surachai.phu@mbu.ac.th

Received: 24/02/2022; Revised: 22/08/2022; Accepted: 31/10/2022

DOI: 10.14456/jpv.2022.23

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และ 3) เพื่อสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและนำเสนอด้วยการอธิบายแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ คือ รูปแบบและแนวทางการดำเนินชีวิตที่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางวัฒนธรรม และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน
 2) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย หลักไตรสิกขา หลักสังคหวัตถุ และหลักอิทธิบาท เป็นแนวทางเสริมสร้างการประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและส่วนรวม เพื่อนำมาบูรณาการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ให้เกิดความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข

3) การสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ การประยุกต์ใช้หลักธรรมให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตปกติวิธินใหม่ (1) ด้านการครองตน พบว่า การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อบูรณาการหลักธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต (2) ด้านการครองคน พบว่า การนำหลักสังคหวัตถุมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อบูรณาการหลักธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงานร่วมกันในองค์กร และหน่วยงาน (3) ด้านการครองงาน พบว่า การนำหลักอิทธิบาทมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อบูรณาการหลักธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง องค์กร และหน่วยงาน ให้ประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: การดำเนินชีวิตปกติวิธินใหม่; การสังเคราะห์; หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this research study are; 1) to study the concept of a new normal life 2) to study the principles of Buddhism, and 3) to synthesize Buddhist dharma principles that can be applied to a new normal life. Methodology of research using qualitative research methods. And the samples used in this research included 15 key-information people. The tools used for data collection were in-depth interviews with content analysis and descriptive presentations.

The results showed that;

1) A new normal lifestyle is a lifestyle and lifestyle that can adapt to the current situation to adapt to social and economic changes. And culturally, lifestyles have been modified to align with today's society. 2) Buddhism's Dharma principles are applied to guide the way of life, consisting of the Trisikkha, Sangahavathu and Itthiphata principles. This is a guideline to strengthen the practice that will bring maximum benefit to oneself and the public to integrate problems and obstacles to create unity, generosity, and sacrifice and can live together in society normally. 3) Synthesis of Buddhist Dharma is the application of Dharma principles in accordance with the new normal life. (1) In terms of self-possession, it was found that the use of the Trisikkha principles in living life integrates dharma principles for maximum benefit in changing lifestyles. (2) In terms of people's control, it was found that applying the principle of Sangahavathana in life integrate the principles of Dharma for top of benefit in working together in the organization and departments. (3) In terms of occupation, it

was found that the principle of influence applied in life. That is integrated dharma principles for top of benefit to oneself, organizations and agencies to be successful.

Keyword: New Normal Lifestyle; Synthesis; Buddhist Principle

1. บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019, COVID-19) สร้างความเสียหายอย่างเป็นวงกว้างทั้งต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คน และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านสุขภาพระดับโลก (Global Health Security) เนื่องจากพบการระบาดของโรคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและยังไม่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรคได้ในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา รวมทั้งประเทศไทยมีมาตรการในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาด โดยมีศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย (ศบค.มท.) ร่วมกับการควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ในการรายงานและติดตามสถานการณ์ รวมทั้งในระดับพื้นที่ การดำเนินงานโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ภายใต้ความร่วมมือของศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขรายงานสถานการณ์การระบาดของโรคประจำวันเฉพาะจังหวัดที่มีการระบาดของโรคผ่านสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด ตลอดจนการเตรียมความพร้อมศักยภาพและทรัพยากรของระบบบริการสุขภาพ การส่งเสริมการจัดการความรู้ การวิจัยและพัฒนาและการสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน การบริหารเชิงบูรณาการเพื่อการจัดการกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) (มูลนิธิเพื่อพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2563)

สำหรับประเทศไทย สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) มีการตรวจพบผู้ป่วยยืนยันทั้งสิ้น 3,402 คน มีผู้เสียชีวิต 58 คน และยังมีผู้ป่วยที่เข้าเกณฑ์เฝ้าระวังอีก 407,551 คน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563 กระทรวงสาธารณสุขประกาศให้ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายตาม พ.ร.บ. โรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจออกคำสั่งกักตัวผู้สงสัยว่าติดเชื้อ หรือสั่งปิดสถานที่สูงเสี่ยง และห้ามคนนอกเข้าพื้นที่ ตามมาตรการของแต่ละจังหวัด ต่อมาวันที่ 26 มีนาคม 2563 นายกรัฐมนตรีประกาศใช้ พ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั่วประเทศ โดยจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) เพื่อบริหารจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และต่อมาได้มีคำสั่งปิดสถานบันเทิง ปิดห้างสรรพสินค้า ปิดพรมแดน ห้ามทำกิจกรรมในสถานที่แออัด และในวันที่ 3 เมษายน 2563 ประเทศไทยประกาศบังคับใช้ พ.ร.ก.

การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ห้ามออกนอกเคสสถาน ตั้งแต่เวลา 22.00-04.00 น. (รัฐบาลไทย, 2563) และในวันที่ 17 พฤษภาคม 2563 ได้ปรับเป็นเวลา 23.00-04.00 น. งดการเดินทางเข้าราชอาณาจักรทั้งทางบก/น้ำ/อากาศ, งดหรือชะลอการเคลื่อนย้ายข้ามจังหวัด, กำหนดพื้นที่เสี่ยงห้ามเข้าออก, จัดพื้นที่ควบคุมโรค (State Quarantine and Local Quarantine) เพื่อกักตัวผู้มีปัจจัยเสี่ยงไวรัสดูอาการ 14 วัน, การรักษาระยะห่างของคนในสังคม (Social Distancing and Physical Distancing), ยกเลิกจัดงานสงกรานต์ เป็นต้น (รัฐบาลไทย, 2563) จากมาตรการการป้องกันดังกล่าว การเน้นการควบคุมพฤติกรรมประชาชน ด้วยการออกกฎหมายมาสั่งห้ามอย่างเด็ดขาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อเสรีภาพ เศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่และผลกระทบทางสังคมในระยะยาว รวมถึงส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและวิถีการดำเนินชีวิตแบบเดิม ประชาชนตกงาน ว่างงาน และถูกเลิกจ้าง เนื่องจากการปิดกิจการห้างร้าน เพื่อการให้ความสำคัญสำหรับการบริหารจัดการ การควบคุมโรค เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมน้อยที่สุด การฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจของประชาชนให้เข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็ว ดังนั้น ในสถานการณ์ปัจจุบันหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ยังนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อรับมือกับปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคระบาด เรียกว่า มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา โดยการนำหลักไตรสิกขา หลักสังคหวัตถุ และหลักอิทธิบาท (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 305: 272; เล่ม 11 ข้อ 211: 171; เล่ม 35 ข้อ 431: 342) มาประยุกต์ใช้กับการครองตน การครองคน และการครองงาน เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลต่อผู้คนในสังคม และมาตรการเฝ้าระวัง การป้องกันดูแลสุขภาพของตนเอง และจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รวมถึงกระบวนการทัศนสุขภาพใหม่ถูกนำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้สังคมเกิดความตระหนักต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผ่านการก่อตัวของการเปลี่ยนแปลงในปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญ ส่งผลกระทบต่อแนวคิดเรื่องสุขภาพทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ พฤติกรรมและวิถีชีวิตสุขภาพและระดับมหภาค ได้แก่ โครงสร้างทางสังคมหลายประการ (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2558)

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตในปกติวิถีใหม่ เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการในการปฏิบัติงานให้ผ่านพ้นจากวิกฤติในครั้งนี้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสุข ปราศจากอุปสรรคปัญหาเป็นวิถีใหม่ในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ในการพัฒนาคนและองค์กรให้

เจริญยิ่งขึ้น ประกอบกับเป็นหนทางในการส่งเสริมและพัฒนาคนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้มีคุณธรรม ดำเนินชีวิตพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตปฎิวัติวิถีใหม่
- 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- 3) เพื่อสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปฎิวัติวิถีใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้มีการนำเสนอขอบเขตการวิจัยไว้ 4 ด้าน ดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จาก พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปลไทย ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย
- 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากตำรา เอกสารแนวคิดทฤษฎี บทความวิจัย บทความวิชาการ และรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เรื่อง การสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปฎิวัติวิถีใหม่

3.1.2 ขอบเขตประชากร ได้แก่ บุคลากรในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

3.1.3 ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

4. เครื่องมือในการวิจัย

4.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview Form)

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ด้วยการสัมภาษณ์อาจารย์และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 15 คน โดยการสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยตั้งคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตปฎิวัติวิถีใหม่

ใหม่ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการตัดสินใจของผู้วิจัย และการสังเกตลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

โดยเป็นการสังเกตการณ์ ในขณะที่ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัย และทั้งในการทำกิจกรรมประจำวัน ของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การสัมภาษณ์ การประชุม ซึ่งได้มีการสังเกตและจดบันทึกกระบวนการไปพร้อม ๆ กันการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อได้เก็บข้อมูลทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อสร้างความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านผู้วิจัย หรือผู้เก็บข้อมูล (Investigator Triangulation) และวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation)

5. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ จดบันทึกข้อมูลที่ได้ และนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ของแต่ละกลุ่มดังนี้

- 1) ศึกษาและรวบรวมข้อที่เป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อศึกษาเป็นแนวทางของความรู้เบื้องต้น ก่อนผู้วิจัยลงสนามวิจัย ตลอดถึงการสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อันได้แก่แบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ โดยการนัดวันเวลาและสถานที่ที่แน่นอนสำหรับการสัมภาษณ์
- 3) ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารเลือกเอาเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องการสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นในการเก็บข้อมูลจากสนามวิจัยประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสัมภาษณ์อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
- 4) อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ปากกา กระดาษ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่าย ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ การนำข้อมูลแต่ละด้านมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่

2) การวิเคราะห์โดยจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีตัวแปรที่วิเคราะห์ตามนั้น

3) การกระทำ (Acts) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลให้ได้ตรงกัน

4) การเปรียบเทียบข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามกระบวนการขั้นตอนที่กำหนดไว้มาเปรียบเทียบข้อมูลให้มีความสอดคล้องตรงกัน

5) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบสอบถามทั้งหมดว่าเป็นอย่างไรและนำมาเปรียบเทียบว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร และคณะผู้วิจัยนำมาสรุปประเด็นให้สอดคล้องตรงกันด้วยการอ่านจับใจความสำคัญตามประเด็นปัญหาและตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

7. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปฎิวัติใหม่ ซึ่งได้วิเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการ เอกสาร ตำรา หลักธรรม และบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายประเด็นที่มีแนวความคิดที่แตกต่างกัน และมีหลายประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกัน ฉะนั้น สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตปฎิวัติใหม่ พบว่า จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นอุปสรรคในการใช้ชีวิตที่เกิดขึ้นกับตนเอง องค์กร หน่วยงาน และคนทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้คน ประกอบกับการรับข้อมูลข่าวสารถึงผลกระทบต่างๆ อาจก่อให้เกิดความเครียด ความกลัวในจิตใจของคนไทยทุกเพศทุกวัยได้ ที่สำคัญ คือ การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นโดยรู้จักประคับประคองการดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวังทั้งด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน ในการใช้ชีวิตประจำวันจึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่ การปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรม ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษา สุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร การทำธุรกิจ เป็นต้น เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็จะทำให้เกิดความคุ้นชินจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปฎิวัติของผู้คนในสังคม ดังนั้น จึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

2) จากการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ประกอบด้วย

(1) หลักไตรสิกขา พบว่า ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สามารถนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันป้องกันให้กับตนเอง และคนอื่นได้เป็นอย่างดี จากการเก็บข้อมูลด้วยสัมภาษณ์ สรุปลำดับนี้ ด้านศีล สามารถแก้ไขปัญหาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ ไม่มีการลักเล็กขโมยน้อย ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกันในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19), ด้านสมาธิ สามารถแก้ไขปัญหาด้านการดำเนินชีวิต จะต้องมีความตั้งใจ พยายามทำให้สำเร็จ มีจิตใจแน่วแน่ มีจิตใจที่มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง ไม่นิ่งนอนใจ มีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลาพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น, ด้านปัญญา สามารถแก้ไขปัญหาด้านการวิเคราะห์ข่าวสารข้อมูล ให้รู้เท่าทัน ไม่ตื่นกลัวจนเกินเหตุจะสามารถก้าวข้ามพ้นวิกฤตินี้ได้อย่างปลอดภัยและมั่นคง

(2) หลักสังคหวัตถุ พบว่า ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สามารถนำหลักสังคหวัตถุมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่น ได้เป็นอย่างดี จากการเก็บข้อมูลด้วยสัมภาษณ์ สรุปลำดับนี้ ด้านทาน การให้สิ่งของ การแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งผู้ให้และผู้รับ สามารถแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม, ด้านปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน สุภาพเรียบร้อย สามารถจัดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานได้, ด้านอัตถจริยา การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์ผู้อื่น เป็นเครื่องมือประสานคน หมู่มากให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สามารถจัดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี, ด้านสมานัตตตา การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย การทำตัวให้เข้ากันได้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญ และแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน สามารถจัดปัญหาความสามัคคีในหมู่คณะได้ เป็นเครื่องมือใช้สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) หลักอิทธิบาท พบว่า ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สามารถนำหลักอิทธิบาทมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตเพื่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้เป็นอย่างดี จากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ สรุปลำดับนี้ ด้านฉันทะ ความพอใจกับงาน มีความสุขกับงาน สามารถนำไปใช้ด้านการครองงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตนเอง องค์กร และหน่วยงาน, ด้านวิริยะ ความขยันหมั่นเพียรกับงานที่มี ด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง สามารถนำไปใช้ด้านการครองงานเพื่อเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความสำเร็จได้, ด้านจิตตะ เอาใจใส่รับผิดชอบกับงานที่ทำ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลือนลหายไป สามารถนำไปใช้ด้านการครองงานเพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จได้, ด้านวิมังสา การพิจารณาวิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น สามารถนำมาใช้ด้านการครองงานเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานให้สำเร็จไม่มีอุปสรรคปัญหาในการทำงานได้เป็นอย่างดี

3) จากการสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปฎิวัติใหม่ ด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตนเอง องค์กร และหน่วย สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

(1) ด้านการครองตน พบว่า การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ช่วยให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ให้ความสำคัญกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรหรือสังคม ที่ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน เริ่มตั้งแต่การปฏิบัติตนเองเป็นอันดับแรก การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีตามแนวพระพุทธศาสนา เพราะจะทำให้เรารู้จักการปรับตัวและปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อผ่านพ้นสถานการณ์ไปได้ด้วยดีโดยอาศัยหลักธรรม 1) ด้านศีล คือ การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ให้มีสุจริตทางกายวาจาและอาชีวะในการดำเนินชีวิตประจำวัน 2) ด้านสมาธิ คือ การฝึกอบรมทางจิต การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต รู้จักใช้สมาธิให้มีสติ ระมัดระวังในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่าง และ 3) ด้านปัญญา คือ การฝึกอบรมทางปัญญาอย่างสูง ทำให้เกิดความรู้แจ้งที่สามารถชำระจิตให้บริสุทธิ์ และสามารถแก้ปัญหาแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุและผล

(2) ด้านการครองคน พบว่า การนำหลักสังคหวัตถุมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ช่วยให้การปฏิบัติงานของตนเองและของเพื่อนร่วมงานเกิดการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านความประพฤติดีต่อองค์กร และต่อเพื่อนร่วมงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความความสุข ความสามัคคี และความสำเร็จ เพื่อผ่านพ้นสถานการณ์ไปได้ด้วยดีโดยอาศัยหลักธรรม 1) ด้านทาน การสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้สิ่งของแก่ผู้ที่ต้องการ ผู้ขาดแคลนหรือผู้เดือดร้อน สิ่งของที่นำมาให้นั้นต้องเป็นสิ่งของที่ได้มาโดยสุจริตเป็นประโยชน์ คือผู้ให้ก็เป็นสุข ผู้รับก็สามารถบรรเทาทุกข์ความเดือดร้อน 2) ด้านปิยวาจา การใช้วาจาสุภาพ และมีประโยชน์ เป็นคำจริง และไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ รู้จักกล่าวขอโทษ และรู้จักกล่าวขอบคุณ 3) ด้านอัตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น รู้จักการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ทรมตนแรงกายแรงใจในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา และ 4) ด้านสมานัตตตา การวางตัวให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่าย และปฏิบัติกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้อื่นๆ อย่างเท่าเทียมกัน

(3) ด้านการครองงาน พบว่า การนำหลักอิทธิบาทมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น ส่งผลกระทบหรือผลเสียหายต่อการทำงานหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่ให้น้อยที่สุด มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แม้จะมีอุปสรรคจากการไปปฏิบัติงานก็ตามเพื่อผ่านพ้นสถานการณ์ไปได้ด้วยดีโดยอาศัย

หลักธรรม 1) ด้านฉันทะ ความรักงาน ต้องเป็นผู้รักงานที่ตนรับผิดชอบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน มุ่งมั่นทำงานในหน้าที่รับผิดชอบให้สำเร็จเรียบร้อย 2) ด้านวิริยะ ความเพียร จะต้องขยันหมั่นเพียร ความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความลำบากในการประกอบกิจการหรือในอาชีพ 3) ด้านจิตตะ ความมีใจจดจ่ออยู่กับการงาน จะต้องเอาใจใส่ต่องานที่ทำ และมุ่งมั่นทำงานจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ ไม่ทอดทิ้งหรือวางธุระกลางคัน และ 4) ด้านวิมังสา ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุ สัมผัสเหตุผล ในการปฏิบัติงาน โดยดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ให้ได้ผลสำเร็จ ปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงาน วิธีการบริหารกิจการงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

8. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ ซึ่งได้วิเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการ เอกสาร ตำรา หลักธรรม และบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีหลายประเด็นที่มีแนวความคิดที่แตกต่างกัน และมีหลายประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกัน ฉะนั้นพอจะสรุปอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) จากแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรในหลายพฤติกรรมของผู้คน ความไม่แน่นอนและการคาดเดาสถานการณ์ไม่ได้ ประกอบกับการได้รับข้อมูลข่าวสารถึงผลกระทบต่าง ๆ อาจก่อให้เกิดความเครียด ความกลัว ในจิตใจของคนไทยได้ทุกเพศทุกวัยได้ หลักสำคัญคือการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นโดยรู้จักประคับประคองการดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวังทั้งการครองตน การครองคน และการครองงาน ในการใช้ชีวิตประจำวันจึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดปลอดภัยด้วยการปรับวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับการพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมสมัยใหม่ รวมถึงการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรม ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร การทำธุรกิจ และความต้องการความสุขทางกายและทางจิตใจ เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ทำให้เกิดความคุ้นชินจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ อาจารย์ยานนท์ (2559) ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการ 2 ด้าน คือ ความต้องการความสุขกาย และความต้องการความสุขใจ และปัญหาอุปสรรคที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่มีความสุขคือ อุปสรรคทางกาย และอุปสรรคทางใจ ในส่วนรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่ผู้สูงอายุคาดหวังหลังวัยเกษียณ ได้จากการบูรณาการองค์ความรู้จากการศึกษาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบ

การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักพุทธธรรม และ 2) รูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้สูงอายุ

2) จากการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่เหมาะสมสำหรับการนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินชีวิตด้วยหลักธรรมที่สำคัญ ประกอบด้วย หลักไตรสิกขา หลักสังคหวัตถุ และหลักอิทธิบาท โดยอาศัยหลักการและวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ และเป็นแนวทางเสริมสร้างการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลตนเอง บุคคลรอบข้าง และการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชชาติ ตรีทรัพย์ และคณะ (2559) ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตสิกขา (สมาธิ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านปัญญาสิกขา (ปัญญา) และด้านศีลสิกขา (ศีล) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระโสภณ (ทองสม) และคณะ (2563) ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพของชุมชนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน การขาดความเสียสละ และความขัดแย้ง อันทำให้ชุมชนขาดความสงบสุข การนำหลักสังคหวัตถุเป็นแนวทางที่ใช้นำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมปราศจากความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรวรรณ เจริญผล และคณะ (2561) ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านวิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน ส่วนด้านวิริยะ ความเพียรในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

3) จากการสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาในการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการนำหลักธรรมมาสังเคราะห์ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน โดยสรุปประเด็นได้ดังนี้

(1) ด้านการครองตน สามารถนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต ให้มีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองมุ่งสู่ผลสำเร็จ การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับตนเอง ไม่ท้อถอย รู้ขีดความสามารถและศักยภาพของตนเอง มีความเข้าใจในตนเอง เช่น การฟังตนเอง การศึกษาเล่าเรียน ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ การประหยัดและเก็บออม การรักษาระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินชัย แก้วเรือน

และคณะ (2558) ผลการวิจัยพบว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมชอบการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีแรงขับเคลื่อนภายในจิตใจที่แสดงออกมาเป็นความอยากได้ ไม่พอใจเมื่อมีสิ่งเร้า พร้อมเกิดการเบียดเบียนกัน กลายเป็นปัญหาที่สร้างความอ่อนแอภายในสังคมมนุษย์ ที่สำคัญคือมนุษย์ต้องมี ผู้นำ และ ผู้ตาม ผู้นำและผู้ตาม ต้องมีพฤติกรรมที่น่าศรัทธา น่าเลื่อมใส มีความรู้ความสามารถทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม เป็นแบบอย่างที่ดีมีความเชื่อมั่นในตนเองใช้อำนาจหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมนำและตามบุคคลได้ทุกระดับ แก้ไขปัญหาได้ทุกสถานการณ์มีความสามารถในการครองตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศิริพงศ์ จันทปาโมชโช และคณะ (2563) ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักไตรสิกขามาใช้จัดการเรียนการสอน 3 ประการ คือ ศีล เป็นการฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ด้านกายและวาจา สมาธิ เป็นการฝึกด้านคุณธรรม และสมรรถภาพของจิต และปัญญา เป็นการฝึกให้เกิดความรู้ ความเข้าใจของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง

(2) ด้านการครองคน สามารถนำหลักสังคหวัตถุมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต ช่วยให้ การปฏิบัติงานของตนเองและของเพื่อนร่วมงานเกิดการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้าน ความประพฤติดีต่อองค์กร และต่อเพื่อนร่วมงาน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปด้วยความความสุข ความสามัคคี ความสำเร็จ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการประสานสัมพันธ์สร้างความเข้าใจอันดีกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา และเสริมสร้างความสามัคคีและ ร่วมกิจกรรมของหมู่คณะ ทั้งในและนอกหน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรุณา มธูลาภรังสรรค์ และคณะ (2563) ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับมาก โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน และการให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์กับคนอื่นให้ได้ ทั้งหมด เป็นสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ได้ เป็นวิชาความรู้ก็ได้ เป็นคำแนะนำก็ได้ ขณะใดที่มีจิตใจเป็น กุศล แล้วก็ให้สิ่งที่ตนสามารถจะให้กับคนอื่นได้ ถ้าเป็นคนที่มีความสามารถ ก็สามารถสอนหรือ ถ่ายทอดความรู้ นั้นให้คนอื่น ขณะนั้นก็เท่ากับให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์เหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ พระวาทีน กนตสีโล (บัวบุญ) (2558) ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยรวม 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปิยวาจา รองลงมา คือ ด้านทาน ด้านอัตถจริยา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสมานัตตตา การวางตน เหมาะสม ถูกกาลเทศะ

(3) ด้านการครองงาน สามารถนำหลักอิทธิบาทมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น ส่งผลกระทบหรือผลเสียหายต่อการทำงานหรือหน่วยงานที่เรา ปฏิบัติงานอยู่น้อยที่สุด มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แม้จะมีอุปสรรคจากการไปปฏิบัติงานก็ตาม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสามารถนำมา เติมเต็มให้งานบรรลุได้ดีและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา และคณะ (2562) ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารจัดการองค์กร อยู่ในระดับมากทุกด้าน

โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสันต์ บุญยะ (2549) ผลการวิจัยพบว่า การใช้อิทธิบาท 4 มาใช้ในการทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอนมีพฤติกรรม โดยเรียงลำดับความแตกต่างกัน ดังนี้ 1) ด้านฉันทะ มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา มีน้ำใจต่อทุกคน และมีการใช้ที่อยูในระดับปานกลาง ในเรื่องการใช้คำพูดอย่างเหมาะสมในการตักเตือน มีความห่วงใย และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในสถานศึกษา 2) ด้านวิริยะ มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องไม่ใช้อำนาจหน้าที่บังคับให้ทำงานเกินกำลังความสามารถ และมีการใช้อยู่ในระดับมากในเรื่องส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษานำหลักธรรมไปใช้ในการบริหารงาน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้บุคลากร ผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นคุณค่าของการใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาชีวิต 3) ด้านจิตตะ มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องเป็นมิตรกับผู้ร่วมงาน รักษาความลับของทางราชการ และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่องชื่นชมผลงานการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความบริสุทธิ์ใจ เอาใจใส่ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาให้ผู้ร่วมงานและส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มศักยภาพในการทำงาน 4) ด้านวิมังสา มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่องอดทนต่อปัญหาในที่ทำงาน อุทิศเวลาในการทำงาน และรักษาอารมณ์อย่างมั่นคง

9. สรุป

จากการสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปฎิบัติใหม่ ซึ่งได้วิเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการจากเอกสาร ตำราวิชาการ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปประเด็นเหล่านั้นได้ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตปฎิบัติใหม่ ประการสำคัญ คือ การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นโดยรู้จักประคับประคองการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างระมัดระวัง และความรอบคอบในการใช้ชีวิตประจำวัน รู้จักป้องกันตนเอง ปรับวิธีการดำรงชีวิต ปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรม ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษา สุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร การทำธุรกิจ เป็นต้น เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตด้านการครองตน ด้านการครองคน และด้านการครองงาน เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็จะทำให้เกิดความคุ้นชินจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปฎิบัติของผู้คนในสังคม

2) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม หลักไตรสิกขา คือ ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับฝึกอบรมกาย วาจา ใจ และปัญญา เป็นหลักในการพัฒนาตนเอง ค้ำครองป้องกันและรักษาชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) หลักสังคหวัตถุ คือ ข้อปฏิบัติเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว

น้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล การสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปเป็นเครื่องมือที่ส่วนประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และเป็นเครื่องมือช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม หลักอริยบท คือ ข้อปฏิบัติเพื่อความสำเร็จ หรือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มีความสำคัญต่อการทำงาน ประสบความสำเร็จในการเรียน การงาน และการเรียน การศึกษาเป็นอย่างมาก

3) การสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาในการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ สรุปประเด็นได้ดังนี้

1) การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการดำเนินชีวิต ด้านการครองตน คือ การแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีตามแนวพระพุทธศาสนา ความจำเป็นและมีความสำคัญคือ เพราะจะทำให้เรารู้จักการปรับตัวและปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตของตนเองได้ในทุกสถานการณ์

2) การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ มาใช้ในการดำเนินชีวิต ด้านการครองตน คือ จะช่วยให้ปฏิบัติงานของตนเองและของเพื่อนร่วมงานเกิดการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านความประพฤติดีต่อองค์กร และต่อเพื่อนร่วมงาน

3) การนำหลักอริยบท มาใช้ในการดำเนินชีวิต ด้านการครองงาน มีความจำเป็นและมีความสำคัญคือ เพราะจะทำให้เรานำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงานในสถานะที่ไม่ปกติ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น เรียบร้อย

10. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องการสังเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการจัดทำข้อเสนอแนะ โดยพิจารณาประเด็นที่ที่เกี่ยวข้องและจัดทำข้อเสนอแนะ 3 ประเด็นคือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

10.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม ในองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนโดยขับเคลื่อนโครงการเน้นที่

1) ควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับบุคลากร องค์กร หน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม และการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ

2) ควรส่งเสริมให้อาจารย์และเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัย ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาจิตใจให้มีหลักธรรมสำหรับการดำเนินชีวิต รวมถึงการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

10.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเพื่อสร้างความสามัคคี สร้างระเบียบ สร้างวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเห็นอกเห็นใจ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสังคม สำหรับตนเองและผู้อื่น

1) ควรประยุกต์ให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยการอบรมให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ด้วยการเน้นการพัฒนาจิตใจ และพัฒนาศักยภาพให้มีความสมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

2) ควรสร้างเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับบุคลากร องค์กร หน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อพัฒนาจิตใจให้มีหลักธรรมสำหรับการดำเนินชีวิต รวมถึงการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

10.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ไม่สามารถควบคุมและยับยั้งได้ จำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนวิธีการในการดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมได้

1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องปกติวิถีใหม่ในบริบทสังคมปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีพิธีกรรมการฌาปนกิจในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์บนพื้นฐานการดำเนินชีวิตปกติวิถีใหม่ (New Normal)

11. เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2563, จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>
- กรุณา มธูลาภรังสรรค์ และคณะ. (2563). การนำหลักสังคหัตถุธรรมมาใช้สร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของสตรี จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 10(2), 42-49.
- ชินชัย แก้วเรือน และคณะ. (2558). การบูรณาการการครองใจคนตามแนวทางพระพุทธศาสนา. *วารสารพินนครศาสตร์*. 11(2), 155-168.
- เดชชาติ ตรีทรัพย์, พรศุภปัญญาธีธรรม (ศรีแก้ว) บัญญัติ แพรกปาน. (2559). การนำหลักไตรสิกขา มาใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนเทศบาลตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัด นครศรีธรรมราช. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*. 3(2), 14-26.
- ธีรวัฒน์ เจริญผล, กันตภณ หนูทองแก้ว, พระสุริยา สุริโย (คงคำไหว) และคณะ. (2561). การนำหลัก อธิปไตยธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ว่าการอำเภอลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 3(1), 66-80.
- พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา และคณะ. (2562). การใช้หลักอธิปไตย 4 ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*. 5(5), 2459-2480.
- พระมหาศิริพงศ์ จันทปาโมชโช และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมการ เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนลำปลายมาศ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารนวมองแหวกพุทธศาสตร์ปริทรรศน์*. (7)1, 1-14.
- พระวาทีน กนตสีโล (บัวบุญ). (2558). การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุ 4 ในการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอบัวชุม จังหวัดมหาสารคาม. *วารสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 4(1), 184-197.
- พระโสภณ โสภโณ (ทองสม), พระครูโฆสิตวิวัฒนากุล และพระครูวิจิตรศีลาจาร. (2563). การ ประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคาอำเภอรัต ภูมิ จังหวัดสงขลา. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*. 7(3), 15-25.

- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2558). *ความรู้ อำนาจและสุขภาพ : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11, 35*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2563). *รายงานโครงการการพัฒนารอบ ยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขเพื่อตอบสนองต่อการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- รัฐบาลไทย. (2563). *ข่าวทันสถานการณ์โควิด-19*. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/27854>
- รัฐบาลไทย. (2563). *ประกาศและคำสั่ง*. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/27963>
- วิไลวรรณ อาจารย์ยานนท์. (2559). *รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้สูงอายุ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสกสรรค์ บุญยะ. (2549). *การใช้หลักอริยบท 4 ในการบริหารบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.